

Rudolf Steiner

PRÁCA JA NA DIEŤATI, PRÍSPEVOK K POCHOPENIU BYTOSTI KRISTA.

Zürich, 25. februára 1911
(z GA 127, Poslanie nového zjavenia ducha.)

Keď človek prednáša takú verejnú prednášku, ako napríklad včera o „Duchovnej vede a budúcnosti ľudstva“, alebo nejakú podobnú, tak je nútený počítať s mierou chápanosti nášho súčasného sveta, musí veľmi počítať s tým, že táto chápanosť je obmedzená. Je potrebné mať jasno v tom, že v našej dobe síce už prúdia nadol z duchovného sveta poznatky, ktoré sú potrebné pre ľudstvo ako také, že však dnes môžu byť prirodzene prijaté len málo ľuďmi. Väčšina ľudí, ktorí sa na takéto prijatie zodpovedajúco nepripravili, by to, čo spočíva v hĺbkach našej duchovnej vedy, vnímala ako niečo, čo sa javí ako fantastika či ako sen.

O to viac musíme vo vzťahu na najdôležitejšie otázky v nás naďalej prehľbovať to, čo dokážeme nášmu citu a nášmu zážitkovému vnímaniu vteliť v priebehu dlhšieho života v pobočkách. A tu by som chcel poukázať na to, že je nevyhnutné bližšie sa zaoberať veľkou pravdou o začlenení Ja do ľudskej prirodzenosti a pozeráť sa na túto veľkú pravdu predsa len ešte komplikovanejšie, než je zvykom.

Vieme, že človek dostal najskôr počas starej doby saturnskej vlohu k fyzickému telu, počas slnecnej doby vlohu k éterickému telu, počas mesačnej doby vlohu k astrálnemu telu a že vlastne náš zemský vývoj má za úlohu privteliť k ostatným bytostným článkom Ja. Až keď dospejeme ku koncu zemského vývoja, budeme úplne preniknutí, tak, ako je to možné, prirodzenosťou Ja. Ak sa zaoberáme pozemským človekom ako takým, môžeme povedať, že vlastný stredobod jeho bytosti - to, čo je v ňom centrálné, je prirodzenosť Ja. Ale tu nás musí napadnúť, že toto Ja je predsa v rôznych úsekoch nášho súčasného života s nami spojené rôznym spôsobom, nie je to vždy rovnaké. Musíme si jasne pred seba postaviť skutočnosť, že tie rôzne bytostné články nie sú ešte naozaj spoznané tým, že vieme, že človek pozostáva z tela fyzického, éterického, astrálneho a z Ja. Pozrime sa teraz na to, akým rôznym spôsobom môžu byť tieto články spolu späté, jednak v rôznych epochách ľudského vývoja, ako i v jednotlivom ľudskom živote.

Zaoberajme sa najskôr dieťaťom. Vieme, že sa pomerne neskoro učí hovoriť si „ja“. To je veľmi príznačné. Aj keď dnešná psychológia, ktorá chce byť vedou, to nechápe, je to predsa len hlboko príznačné, pretože dieťa ku predstave, ku vnútornému zážitku Ja prichádza pomerne neskoro. V prvých rokoch života, až ku tretiemu, či tri a pol roku, dieťa, aj keď po nás sem-tam slovko „ja“ zabľaboce, nemá žiaden skutočný zážitok Ja. No a potom môžete nájsť knihu Heinricha Lhotzkeho „Duša dieťaťa“, v ktorej je kuriózna veta, že dieťa sa skôr učí myslieť, než hovoriť. To je nezmysel, pretože dieťa sa učí myslieť na hovorení. Ten, kto sa usiluje o duchovnú vedu, sa

musí mať na pozore pred tým, čo dnes vystupuje ako veda. Skutočne v Ja žiť, o Ja vedieť, to sa dieťa učí až približne po treťom roku.

S tým súvisí ešte niečo iné, totiž to, že v normálnom vedomí - teda nie vo vyššom, jasnovidnom vedomí - si vôbec nemôžeme spomenúť za určitý časový bod nášho života. Porozmýšľajte nad tým, že keď bádate späťne v čase, spoznáte, že spomienka raz končí. Nesiaha až po narodenie. Človek si často zamení to, čo mu iní rozprávali, s tým, čo sám prežil, ale niť spomienok končí približne na tom istom mieste, kde nastupuje zážitok Ja. Ako malé dieťa ju človek nemá; najskôr ju získa a potom až začína tá najtemnejšia spomienka.

A teraz sa spýtajme: Ak tu v prvých troch rokoch nebol zážitok Ja, nebolo ani Ja v dieťati? - Je potrebné rozlišovať, či o tom, čo v nás je, niečo vieme, alebo či je to v nás bez toho, aby sme o tom vedeli. Ja je v dieťati, len ono o tom nevie, tak ako je s Ja späť aj človek v spánku a nič o tom nevie. To, že my o niečom nevieme, nie je merítkom pre to, či tu niečo je. Musíme povedať: Ja je tu, ale nie je pri dieťati vedome.

Ako je to teda s Ja? - Nuž, to má svoje vlastné súvislosti. Ak by ste skúmali ľudský mozog čisto fyzicky, videli by ste, že mozog po narodení vyzerá značne nedokonalou v porovnaní s neskorším tvarom. Mnohé z jemných závitov sa budú musieť vytvoriť až neskôr, až v budúcich rokoch sa budú musieť plasticky vycibriť. Pri človeku toto koná Ja a keďže to má vykonať, nemôže preto prísť k vedomiu. Má vytvoriť mozog ako niečo iné, s jemnejšou stavbou, tak, že on neskôr dokáže myslieť. Ja je v prvých rokoch veľmi pracovité.

Keď sa potom toto Ja stane vedomým, zbytočne sa ho budeme pýtať: Ako si to robilo, že si tento mozog tak umelecky vytvorilo? - Sami uznáte, že Ja v celom živote medzi narodením a smrťou neprichádza k uvedomeniu, ako utváralo mozog. No napriek tomu si môžeme túto otázku položiť. A tu dostávame odpoveď, že Ja pri svojej činnosti je pod vedením bytostí vyšších hierarchií. Keď máme pred sebou človeka-dieťa a jasnovidne sa ním zaoberáme, tak tu je jeho Ja ako aura Ja, ale od tejto Ja-aury idú prúdy k vyšším hierarchiám, ku anjelom, archanjelom a tak ďalej a do nej prúdia sily hierarchií.

Preto, keď sa v naivnom vedomí hovorí, že dieťa ochraňuje anjel, tak je to veľmi reálna pravda. Neskôr toto tesné prepojenie končí: Ja sa prežíva viac v nervoch a môže si uvedomiť samo seba. To je potom akýsi druh rozviazania. Takže v dieťati máme ešte akýsi druh „telefónneho spojenia“ tým, že Ja sa naťahuje do božsko-duchovných hierarchií. Duchovno-vedecké výpovede musíme brať vážne. Raz som povedal: Aj ten najmúdrejší sa od dieťaťa môže veľa naučiť. - Od dieťaťa sa môže veľa naučiť aj z toho dôvodu, že nepotrebuje vidieť proste samotné dieťa, on vidí cezeň aj do duchovného sveta, pretože dieťa má „telefónne pripojenie“ k duchovnému svetu, ktoré sa neskôr prestrihne. Takže v prvých troch rokoch máme pred sebou úplne inú bytosť, než neskôr. Máme detské Ja, ktoré plasticky pracuje na vytváraní ľudského nástroja na myslenie, pod vedením bytostí vyšších hierarchií. Potom vchádza dnu, avšak na mozgu už viac nemôže pracovať. Ľudské nástroje myslenia musia potom byť už vytvorené. Môžu sa síce ešte ďalej vyvíjať, ale Ja na tom už nemôže ďalej pracovať.

Človeka môžeme teda priamo rozlišovať na človeka, ktorý pred nami stojí v prvých troch a pol rokoch a na zvyšného človeka. V ezoterike nazývame prvého človeka človekom božím, alebo aj božím synom, pretože stojí ešte vo vzťahu k vyšším hierarchiám; druhého nazývame synom človeka. V tomto druhom je Ja vo vnútri a pohybuje údmi a pracuje, pokiaľ je ešte možné pracovať, zvnútra navonok. Takže musíme rozlišovať medzi synom božím a synom človeka.

Je si teda potrebné myslieť priepasť medzi synom božím a synom človeka. Syn boží, ktorý je činný najskôr, až do tri a pol roka, obsahuje všetky oživujúce sily, ktoré dávajú človeku popud, aby stále viac a viac vlieval životné sily do svojho organizmu. Tieto sily obsahujú oproti neskoršiemu človeku aj niečo výstavbové, ozdravujúce, oživujúce. Ak v neskoršom veku nechceme mať človeka, ktorý je odkázaný len na zmysly a na nástroje svojho fyzického tela, ktorými sa dostáva do spojenia so svojim okolím, ale chceme aj v neskoršom veku dosiahnuť do duchovného sveta, potom sa musíme pokúsiť niečo z týchto síl v sebe prebudiť umelým spôsobom; musíme apelovať na tie sily, ktoré sú v nás v rannom detskom veku, avšak s tým rozdielom, že ich tentokrát prebúdžeme vedome, zatiaľ čo dieťa ich prebúdza nevedome. Takže vidíme, že v tomto ohľade je človek istou dvojnou.

Čo vychádza najavo v týchto silách prvých tri a pol roka? V týchto silách, ktoré tu pracujú pod vedením vyšších hierarchií, sa uplatňuje to, čo pôsobí z predchádzajúcich inkarnácií. O tom sa môžete presvedčiť, keď si vezmete ľudskú lebku. Tu nájdete individuálne vyvýšeniny a priehlbiny. Žiadna lebka sa nerovná inej, preto neexistuje ani žiadna všeobecne platná frenológia. Musí k práci pristupovať individuálne. Sily, ktoré pracujú v ľudskej lebke, prechádzajú sem z predchádzajúcich inkarnácií a prestanú mať svoju účinnosť, keď uplynú tých tri a pol roka. V týchto troch a pol roka je všetko ešte pohyblivé, do toho duch ešte môže pracovať. Neskôr to všetko spevnie, potom už viac vpracovávať nemôže.

Čo spôsobuje, že neskôr už viac nedokážeme pracovať s týmito silami? Odkiaľ to pochádza? Pochádza to z nášho zvláštneho pozemského vývoja. Po tom, čo sa Ja stane v tele vedomým si seba samého, predpokladá, že telo je pevne štruktúrované a že už viac nemôže byť práve charakterizovanými silami spracovávané. Máme potom do činenia s takými silami, ktoré sú vlastné človeku ako druhovej bytosti, ako rodovej bytosti, ktoré ho budujú v človečenskej architektúre. Keby sme dlhšie než tri a pol roka - čo je primeraná doba - pracovali s detskými silami vo fyzickom tele, tak by to toto fyzické telo nevydržalo - roztrhalo by sa, rozlámalo by sa, pretože teraz sú účinné sily, ktoré ho spevňujú v zmysle dedičnej línie. Ak by iné sily neprestali, rozpadlo, rozišlo by sa, nevydržalo by to. Ponárame sa nadol do nášho syna človeka a syn boží sa po troch rokoch už nemôže viac preukazovať voči nášmu synu človeka. Avšak predsa len nesieme tohoto božieho syna v nás; tieto sily pôsobia v rámci fyzického tela po celý život, len sa nemôžu viac priamo podieľať na výstavbe. Ak nazeráme do seba, nachádzame predsa len pokračovanie Ja, ktoré malo „telefonické spojenie“. Len fyzické telo je príliš tuhé, príliš hrubé, príliš zdrevnatené, aby na ňom boží syn mohol plasticky tvoriť.

V týchto tri a pol rokoch sú obsiahnuté tie najlepšie sily - z nich sa živíme celý život. Ony potemnejú, ale sú rôznym spôsobom k dispozícii i v neskorších rokoch. Je to tak, ako keby sme boli týmito silami preniknutí, len ich nemohli nechať bezprostredne vyžiť. Ak chceme z duchovnej vedy prijať pojmy o vyšších svetoch, tak to môžeme o

to lepšie, o čo viac máme v sebe z toho, čo v nás bolo v prvých troch rokoch, keď Ja v nás bolo nesebecké. Čím sviežejšie, čím pohyblivejšie sú tieto sily, tým menej stareckými sa stávajú vo vyššom veku, tým viac sa uschopňujeme k tomu, prebudovávať sa týmito silami ducha. To, čo máme v sebe v týchto troch rokoch, je najlepšia časť človečenstva. Len husté fyzické telo nám žiaľ zabraňuje plne používať tieto sily. A aj keď ich niekto dokáže v neskoršom veku obzvlášť rozvinúť, tak tým už nemôže zmeniť svoje fyzické telo, ono nie je už viac mäkké ako vosk. Ale keď ich dokáže ezoterickou múdrosťou plne použiť, potom prúdi táto sila von cez špičky prstov a on dostáva zvláštny dar liečenia, uzdravovania prikladaním rúk - keď sú ešte účinné tie duchovné sily, ktoré už nepretvárajú vlastné telo, ktoré však, keď prúdia von, pôsobia blahodarne.

Cieľom pozemského vývoja je, aby sa tieto najlepšie sily v nás krok po kroku viac a viac uplatňovali. Keď pozemský vývoj dôjde ku koncu a my prejdeme mnohými inkarnáciami, budeme musieť byť vedome celkom preniknutí tým, čo nevedome máme v rannom detskom veku. Je rozdiel, či máme tieto sily nevedome, alebo vedome. Ľudia budú musieť byť úplne preniknutí takým detským vedomím. A ono potom, pretože bude svoje telo len pomaly rozťahovať, ho ani nerozbije.

Vo vývoji sveta musel byť pre toto vstúpenie sily detstva do ľudstva daný predobraz. Je samozrejmé, že tento praobraz nemohol byť daný v dieťati. Tými istými silami, ktoré v rannom detstve prenikajú človeka nevedome, musel byť vedomým spôsobom preniknutý človek, ktorý už dosiahol istý vek. Ak by sme mali pred sebou človeka, ktorému by sme vybrali, oddialili jeho Ja, ktorého by sme vyprázdnil z tohto Ja a vliali by sme mu to, čo má dieťa v prvých rokoch života, tak by to mohol rozvinutým mozgom priviesť k vedomiu. Bolo by v ňom potom vedomo to, čo v ňom bolo v prvých detských rokoch. Ako dlho znesie ľudský život na zemi tieto prvky? Tri roky, dlhšie nie, potom sa musí pod tým rozpadnúť. Ak sa nedokáže premeniť - pri človeku sa to premieňa v zvyčajnom vývoji - potom to neznesie ľudské telo dlhšie, než tri roky. Ak by to nejakej bytosti bolo vôbec možné, vedome v sebe niesť sily detstva, potom musí byť karma tohoto človeka tak zariadená, že po troch rokoch sa fyzické telo, do ktorého sa táto podstata ponorí, rozpadne.

Je teda mysliteľné, že to, čo nadobudne človek počas všetkých inkarnácií až po cieľ pozemského vývoja, sa prinesie do sveta skrze predobraz tým, že jeden človek by bol postavený do sveta, ktorý svojou telesnosťou umožňuje, že jeho Ja sa vzdiali a iná bytosť sa mu vočkuje, ktorá podľa jeho inkarnácií má k tomu otvorenú cestu. Potom by ľudské telo túto bytosť v sebe neznieslo dlhšie, než tri roky. Potom by sa ľudské telo rozpadlo podľa svojej karmy. To sa udialo. Pri Jánovom krste vidíme toto ľudské telo, ktoré bolo určené k tomu, aby jeho ja, ja Zarathustru, vystúpilo. Potom sa do tohto tela vnára bytosť. Bytosť Krista ho vyplňuje, môže však len tri roky v ňom zostať. Po troch rokoch sa toto telo rozpadá v mystériu na Golgote.

To, čo vtedy dokázalo tri roky žiť v ľudskom tele, to človek musí chovať a pestovať a krok po kroku cez inkarnácie vo svojej duši oživovať, aby to bolo na konci inkarnácií úplne a celkom prítomné v ľudskej bytosti. Tu vidíme pozoruhodnú súvislosť medzi synom božím v človeku a udalosťou Krista. Pretože všetky tie veci, ktoré nachádzame na okultnom poli, môžu byť osvetľované z rôznych strán. Také dôkazy, aké sa požadujú vo zvyčajnej vede, okultizmu nestačia. Musia byť presvedčivé tým, že sú zo všetkých strán znesené pravdy, ktoré sa navzájom držia a nesú. Jav Krista

môžeme spoznávať opäť z novej strany tým, že sme ho dnes odvodili z ľudskej prirodzenosti samotnej. Ujasnili sme si, ako najlepšie pochopíme Krista, tým, že rozvineme zmýšľanie, ktoré vychádza najavo takouto pravdou. Musíme si ujasniť, že v plne vyvinutom ľudskom tele skrze krst v Jordáne sídlila v tele Ježiša Nazaretského bytosť, ktorá existuje v každom ľudskom tele, ale len nevedome v prvých troch rokoch života. A na tie tri roky musíme hľadieť tak, že toto dieťa bolo prenesené do vedomia. Tak sa bytosť Krista učíme najlepšie spoznať.

Staré výroky majú rôzny význam. Jeden taký význam nám vychádza aj z výroku: „Ak nebudete ako deti, nevojдете do kráľovstva nebeského“. - Tu vidíme hlboko do hlbšieho zmyslu, ktorý občas spočíva v jednotlivých vetách náboženských dokumentov.

Zaoberajme sa týmto detským životom obzvlášť v tejto dobe, v ktorej sa silne vyvíja. Veda dnes ešte nevie veľa o tom, čo môže priniesť štúdium človeka v jeho pravej bytosti. Raz nám už musí byť jasné, že človek sa už od začiatku úplne radikálne líši od všetkých ostatných bytostí. Keď sa zaoberáte niečím, čo stojí blízko, napríklad opicami - opiciam je od samého začiatku osobitou rovnovážnou polohou včlenená ich chôdza; osobitou rovnovážnou polohou, tým, ako sú umiestnené ich údy. Človek nedokáže spočiatku vôbec chodiť, najskôr si musí rovnováhu v tele vydobyť. Svoje údy musí prácou svojho Ja dostať do tej polohy, v ktorej dokáže stáť vzpriamene a ísť. Takže toto Ja musí v prvých rokoch detstva pracovať nielen na tom, aby plasticky vytváralo mozog, musí si aj vydobyť rovnovážnu polohu, ktorá človeku vôbec nie je spočiatku daná tak, ako zvieratám. Svoje kosti musí človek najskôr dostať do správnych uhlov, ktoré musia mať vzhľadom na ľudské ťažisko, aby človek dokázal ísť, aby našiel svoju cestu. Zvieratá je toto vočkované od počiatku, až ku najvyšším zvieratám. Pri človeku musí toto byť získavané až prácou Ja, krok po kroku. Najprv padá buď dopredu alebo dozadu, Tak by bol človek, keby jeho Ja nepracovalo v prvých rokoch jeho života, pripútaný k pôde, na to isté miesto.

Už sme videli: Ja pracuje na svojom mozgu, cizeluje ho tak, že sa neskôr stávame poznávajúcou bytosťou. Takže môžeme povedať: Poznanie pravdy si v živote osvojujeme tým, že Ja si formuje svoj orgán. - Musí nám byť jasné, že ďalší život by vôbec nemohol existovať bez toho, že by sme ho spracovávali.

Ďalšie, čo ešte človeka tak radikálne odlišuje od všetkých ostatných bytostí, je jeho reč. Reč musí byť tiež vybojovaná až skrze Ja. Človek nie je nadaný hovoriť. K tomu, k čomu je človek od počiatku nadaný, reč nepatrí. Zaiste, krava hovorí mú, avšak to ešte nie je žiadna reč. Nadobudnutie reči závisí od toho, či Ja pobýva medzi inými ľudskými Ja. Keby bol človek presadený na vzdialený ostrov, nenaučil by sa hovoriť. To, že nám narastú druhé zuby, máme zdedené, že rastieme, to máme zdedené. Zuby by sme dostali aj keby sme boli na osamelom ostrove. Reč si však získavame našim Ja v kruhu ľudského života. Tieto rozdiely sú dôležité. takže v tom, čo nazývame ľudským životom, je reč tým tretím, čo si osvojuje naše Ja.

Uplatnením tejto sily nachádza vznikajúci človek cestu na zemi, spoznáva pravdu a spoluprežíva ľudský život s okolím. Keby dieťa dokázalo vysloviť, čo si takto získava, mohlo by povedať: Ja vo mne ma mení tak, že ja som cesta, pravda a život. - Myslite si to presadené do vyššej duchovnosti, spirituálnosti: Ako musí k ľuďom hovoriť bytosť, ktorá tri roky žije v ľudskom tele s plne vedomými silami detstva? Musí

povedať: „Ja som cesta, pravda a život“. - V skutočnosti tým, že sa sily detstva pozdvihnú na vyšší, plne vedomý stupeň, máme v tom opäť veľký predobraz toho, čo sa na nižšom stupni ukazuje v dieťati. Ako základná pravda to prechádza Ježišom Kristom. Nielen výrok: „Ak nebudete ako deti, nemôžete vojsť do kráľovstva nebeského“ nemožno pochopiť, ak nevieme to, čo má duchovná veda povedať o vlastnej súvislosti s oživujúcimi silami detstva, ale aj to, čo znie ako radikálnejší výrok: „Ja som cesta, pravda a život“, najlepšie chápeme, keď vidíme praobraz v tom, čo Ja prepracováva v detskom tele.

Z takých vecí si osvojujeme to, čo nám dáva možnosť, ak nie pre telo, tak prinajmenšom pre dušu, preniesť niečo z oživujúcich síl, ktoré opäť potrebujeme na zemi. Dnešný človek nemá pre takéto skutočnosti vôbec žiaden správny cit, kým nespozná duchovný svet. Chodte k mnohým ľuďom, ktorí stoja vo vonkajšom živote a hovorte ku nim niečo také ako to, čo tu dnes bolo povedané: Ak nebudete ako deti, nevojdete do kráľovstva nebeského - uvidíte, že tí ľudia vonku povedia: „No áno, to sú celkom duchaplné prirovnania, ale čo si má s tým človek počať?“ - Ľudia berú ako užitočné to, že sa pozerajú na nejakú senzáciu prinášajúcu drámu, ak už nie niečo horšieho. Ten, kto nemá správny cit pre to, že tieto pravdy majú istý význam, bude ich menej považovať za oprávnené, pretože sila, ktorá vŕahuje do nášho života detský dar porozumenia, spočíva v cite pre takéto veci. Ak nedôjdeme k tomu, aby sme mali sympatie a nadšenie pre niečo také, ako je porovnanie Krista s činnosťou ľudského Ja v prvých rokoch života, keď sme schopní niečo také mať za detinské, potom nemáme žiadne nadanie k tomu, aby sme prebudili ku bdelosti sily ranného detstva. Všetci vyschnutí učenici tak majú málo síl k tomu, aby prebudili ku bdelosti sily ranného detstva a tým dospeli ku spirituálnemu svetu! Ak máme nadšenie pre to, aby sme sa niečím takým zaoberali, potom to v našej duši pôsobí tak, že sa týmito silami ranného detstva prenikáme.

Tým je však dané niečo z toho, čo človeku umožňuje obsiahnuť kresťanstvo hĺbkou srdca. Či som nehovoril často, že stojíme len na začiatku pochopenia Krista? Celé storočia, až po 12., 13. storočie tu existovalo kresťanstvo, ktoré nemalo možnosť čítať bibliu, muselo sa držať kázni a toho, čo hovorili tí, ktorí boli oduševnení duchom. Potom prišlo kresťanstvo, ktoré sa držalo bibliu, ktoré to, čo vie, získalo z toho, čo stojí v biblii. A nie sme pamätliví sily Krista, ak sa nedržíme toho, že on naozaj uskutočnil svoj výrok „Ja som pri vás až do konca vekov“. Kresťanmi sme, ak máme jasno v tom, že v každej dobe Kristus, po tom, čo sa raz zjavil, sa opäť zjavuje pre každého, kto ho chce vidieť. Kristus nie je tak biedny, že by mal povedať len to, čo leží v evanjeliách. Len sa nesmieme stále odvolávať na slová: „teraz by ste to neuniesli“ - ľudstvo sa robí zrelým k tomu, Krista spoznať.

K týmto veciam patrí aj to, že sa uschopňujeme k správnejmu postoju voči tomu, čo sa rozlieva Jánovým krstom, ku zdravým, oplodňujúcim silám detského veku. To by bola hlboko oplodňujúca idea. I keby žiaden človek nič nevedel o mene Krista a o evanjeliách - vonkoncom tu nie sme na to, aby sme sa držali pomenovaní -, záleží na podstate. Prenechajme iným hovoriť: Kto neprisahá na Buddhu, nie je skutočný vyznávač. - Držme sa veci a nie mien. To napríklad robíme tým, že spoznávame, aké sily sú obsiahnuté v človeku počas jeho prvých rokov života, ktoré raz zostúpili na telo Ježiša Nazaretského.

Myslíte si, že by ste boli na opustenom ostrove, kde by sa nedostali vôbec žiadne svedectvá o mystériu na Golgote: Ak by tam ľudia pracovali tak, že by cez spirituálny život plne vedome prijali silu ranného detstva až do najvyššieho veku, v pravom slova zmysle, potom by boli v pravom slova zmysle kresťanmi. Potom by nepotrebovali hľadať v evanjeliách, pretože kresťanstvo je niečo, čo je živé a bude sa ďalej a ďalej rozvíjať.

To je čosi, čoho sa naopak musíme pevne pridržiavať. Potom budeme mať stále jasnejšie v tom, ako intímne vlastne súvisí poslanie Krista s celou podstatou zeme. Potom si budeme môcť povedať, že toto Kristovo poslanie je niečím, čo môžeme spoznať na súčasnom človeku. Nevyhnutnosť preniknutia sa Kristom, vyžitie sa Pavlovho výroku „Kristus vo mne“, sa dosahuje tým, že povieme: Musíme sa celý život prenikať premieňaním toho, čo v nás žije v rannom detstve, potom je v nás Kristus.

Týmto je daná možnosť uchopiť kresťanstvo vo veľkodušnom zmysle ako i perspektíva, že kresťanstvo prijme úplne iné formy. Prídu doby, kedy budú Krista nazývať úplne inak, kedy tu budú úplne iné doklady, kedy človek nebude odkazovaný na vonkajšie dejiny, že raz tu bola taká bytosť, ale kedy človek bude tieto skutočnosti spoznávať z ľudského vedomia.

Toto všetko prednášame preto, lebo práve takými vecami môžeme stále znovu ukázať, ako duchovná veda môže zasiahnuť čo najhlbšie do celého utvárania citenia človečenstva. A až z toho je nám potom skutočne pochopiteľné to, čo nachádzame v dokumentoch. Veď dokumenty sú pre mnoho ľudí predsa len knihou so siedmymi pečaťami. Pred nami stojí dnešný človek: Na konci pozemského vývoja je tak ďaleko, že svoju dušu vnútorne prenikol Kristom. Dnes je ešte len na začiatku svojej práce, ale Kristus žije v ňom a cez všetky nasledovné inkarnácie v ňom bude žiť stále viac a v stále širšom zmysle.

Ako to však bolo predtým, než sa Kristus zjavil na zemi? Ja bolo ešte len v príprave. Kristus je to, čo dáva Ja jeho zmysel - takže predtým bolo Ja iba v príprave. Vždy, keď je nejaká podstata len v príprave, musia jej pomáhať bytosti, ktoré ju predišli. Človek bol v príprave, aby svojmu Ja dal zmysel, až k udalosti na Golgote. Až dovedy mu museli iné bytosti pomáhať, bytosti, ktoré už predtým dosiahli stupeň človečenstva, totiž na starom Mesiaci. Vieme, že sú to bytosti vyššej hierarchie najbližšieho stupňa, Anjeli. Stoja o jeden stupeň vyššie než človek. Predovšetkým tieto bytosti mali prevziať vedenie ľudstva, pokiaľ ešte človek nebol v stave brať zreteľ na Krista a povedať: „Kristus dáva zmysel môjmu Ja“. Preto sa človek nemohol sám viesť ku Kristu, ale musel byť k nemu vedený bytosťami, ktoré sú jeho staršími bratmi.

To opäť podávajú biblické dokumenty s obdivuhodnou presnosťou. Vezmime si Jána, predchodcu Ježiša Krista. Ak má byť naozaj predchodcom, nemôže byť bytosťou, ktorá je líčená vo vonkajších dejinách, pretože ešte nemá Ja v tom zmysle, v akom sa ono líči dnes. Preto nemožno povedať, že jeho predchodca, Ján Krstiteľ, ide napred. Pozoruhodne začína Markovo evanjelium hneď slovami proroka: „Posielam svojho anjela pred Tebou, ktorý Ti má pripraviť cestu.“ To značí, že musí byť k niečomu prihliadané, čo ľudia v teologických kruhoch možno abstraktne vidia, keď sa však ide do konkrétností, ľudia vidia len mimo, ponad to. Vonkajší svet je spočiatku

mája. Musíme sa najskôr učiť pozerať naň správnym spôsobom, potom už nie je mája. Keď sa líčia vonkajšie udalosti o Jánovi na fyzickej rovine, tak je to mája. Nechápeme ich. Biblia nazerá na osobu Jána ako na máju. V Jánovi žije, tým, že si berie za vlastníctvo jeho dušu, anjelská bytosť, ktorá vedie ľudí ku Kristovi. Ján je schránkou pre zjavenie anjelskej bytosti. Mohol do neho vojsť anjel, pretože znovuzrodený Eliáš bol pripravený prijať anjela. Tu hovorí z neho anjel, ktorý bol zoslaný, ktorý si len Jánom poslužil ako nástrojom. Tak presne hovorí biblia.

Takže môžeme povedať: Človek mohol byť ku Ja dovedený len tým, že tí, ktorí ukončili stupeň človečenstva na starom Mesiaci, sa stali v predkresťanských dobách usmerňovačmi pozemského človeka. Všetci starí vodcovia ľudstva sa stali riadiacimi tým, že cez nich pôsobil anjel.

Čo sa stalo s moderným človekom? V predkresťanských dobách pôsobili v jeho bytosti anjeli, pretože človek ešte nemal Ja ako vlastný predobraz. Odkedy majú ľudia Kristov slnečný jas, môžu svoju tvár obracať ku Kristu a tým vtiahnuť opäť takú silu do seba, ako predtým anjela. Tak, ako Ján predtým prijal anjela, musí dnes človek oddanosťou ku Kristovej bytosti prijať Krista. Tak ako Ján mohol povedať: „Nie ja, ale anjel vo mne je sem poslaný a využíva ma ako nástroj, aby pripravoval“, tak musí dnes človek povedať tak, ako Pavol: „Nie ja, ale Kristus vo mne“. Musí sa naučiť tak chápať Krista, ako ho to učí duchovná veda.

Je možné vysloviť to, čo bolo dnes napríklad vyslovené o prvých troch rokoch života. Zdôrazniť nevyhnutnosť, aby detský vek rozšíril svoj slnečný lesk cez celý život, to je prekristenie človeka. Naproti tomu moderná veda spôsobuje senilnenie, neprenikanie sa slnečnými silami detského veku, vysychanie mozgových častí a mnohé iné.

Zoberme si teda ideu o takýchto pravdách: že je možné kresťanstvo spoznať v jeho podstate, aj keď odhliadneme od všetkých dokladov a prihliadame len k zaoberaniu sa človekom. Ak sa na duchovnú vedu nepozeráme tak, že si hovoríme: „Teraz viem, že človek pozostáva zo štyroch článkov, z fyzického, éterického, astrálneho tela a z Ja“, ale tak, že ide o to vedieť, ako sú tieto jednotlivé články v ľudskej prirodzenosti previazané, potom je možné nahliadnuť, že to prvé Ja z detstva je príbuzné inej podstate, že toto Ja sa rovná akoby schránke a že potom po troch rokoch skrz naskrz mení svoju pozíciu ku ostatným článkom, k ostatnej ľudskej prirodzenosti.

Toto poznanie dostáva správnu hodnotu, ak sa v nás stane silou a keď si povieme: čaká nás v budúcnosti ešte veľa inkarnácií na zemi; vieme, že takpovediac to, čo v nás je, môžeme stále ďalej a ďalej budovať, priviesť ku stále väčšiemu a väčšiemu vedomiu; vieme, že vyššieho človeka, syna božieho v nás môžeme úplne rozliahť cez syna človeka a tým od inkarnácie k inkarnácii môžeme vystupovať stále ďalej, až kým zem nedôjde ku svojmu cieľu. - Potom sa zem stane mŕtvou tak, ako sa jednotlivý človek fyzicky stáva mŕtvou a tak, ako pri jednotlivom človeku mŕtvola prepadá zemi a duša vystupuje do duchovného sveta, tak to bude aj s celou zemou.

Ak celú zem berieme ako telo celého ľudstva, tak môžeme povedať: Zem odumiera ako mŕtvola, prechádza do matérie svetového okolia, bude rozprášená, aby bola nanovo materiálne premenená. Človek však vystupuje do duchovných svetov, aby prešiel do nasledovného planetárneho stavu. A my si máme udržať pred očami, že toto nie sú žiadne abstraktné slová.

Je predsa len podivné, že existujú ľudia, ktorí veria, že naša zem so slnkom a ostatnými planétami bola raz parnou hmlovinou a ničím viac a že sa tu utvorili slnko, zem a zoskupením hmoty aj človek, a že tento sa stále takto viacej vyvíjal a raz bude pochovaný v zemi: Celé ako akási nezmyselná epizóda! Budúcemu kultúrnemu dejepisu dá veľa námahy pochopiť tieto choré obrazy fantázie; pochopiť, ako mohla byť niekedy ľudská fantázia tak chorá, že toto považovala za skutočne pravdivú predstavu. To, že existuje Kant-Laplaceova teória, znamená celkom úplne to isté, ako chcieť človeka objasniť z prachu, na ktorý sa rozpadol pri spálení. Taká veda je vedou prinášajúcou smrť, neoživuje životné sily v našej duši. Duchovná veda má silu oživiť, budovať nás ku stále vyššej a vyššej podobe a urobiť nás schopných toho, že sa nespojíme s prachom zeme, ale rozvineme sa ponad ňu ku novej planetárnej existencii.

Preložil Róbert Blaschke